

ข้อเสนอแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน
การพัฒนานโยบายการเตรียมครูเพื่อพัฒนาคุณภาพ นักเรียนประถมศึกษา

Proposed for Policy Trends in the Production of Primary School Teachers
for the Enhancement of Students Quality

สุติดารัตน์ มัทธวรรตน์¹ ปองสิน วิเศษศิริ² และ พฤทธิ ศรีบริวรรณพิทักษ์³

Sutidarat Mattavarat, Pongsin Viseshsiri, and Pruet Siribanpitak

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเชิงนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จในระดับโลก และ 2) พัฒนานโยบายการเตรียมครูเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาของประเทศไทย ใช้การวิจัยอนาคตแบบ EDFR ด้วยการวิจัยเอกสารเกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก จำนวน 11 ประเทศ เครื่องมือที่ใช้ คือ การสัมภาษณ์และแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญจำนวน 50 คน เกี่ยวกับแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ มัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ผลการศึกษาพบว่า แนวคิดและแนวโน้มเชิงนโยบายการผลิตครู มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านการคัดเลือกคนเข้าเรียนครูประถมศึกษา 2) ด้านหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษา 3) ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพรู 4) ด้านมาตรฐานของสถาบันผลิตครู 5) ด้านการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมขององค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: นโยบาย / การผลิตครูประถมศึกษา / แนวโน้ม / นโยบายครู

Article Info: Received 15 December, 2015; Received in revised form 11 September, 2018; Accepted 13 June, 2019

¹ นิสิตศึกษบัณฑิตสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: sutidarat9@hotmail.com
Ph.D. Candidate in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: sutidarat9@hotmail.com

² อาจารย์ประจำสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: v.pongsin@gmail.com
Lecturer in Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: v.pongsin@gmail.com

³ ประธานสาขาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: pruet.s@chula.ac.th
Chairman of Educational Administration Division, Department of Educational Policy, Management, and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University Email: v.pongsin@gmail.com

Abstract

The objective of this research were to 1) study the policy concept of producing primary school teachers of the world's top successful countries in education, and 2) develop a policy of preparation primary school teacher for the enhancement of students quality. The methodology used in this research is the Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) with the document research on policies and strategies of 11 nations which are successful on educational management. The research instruments were in-depth interviews and questionnaires. 50 experts in education of Thailand had been interviewed about recommendations for policy makers to produce primary school teachers. The data were analysed using frequency, percentage, median, and interquartile range. The results indicated that the concept and policy trends in the production of primary school teachers consist of 6 aspects: 1) the standards for the admission system; 2) the specific curriculum to produce primary school teachers; 3) the teacher practicum process; 4) the standard of the teacher institutions; 5) the requirements for the teacher license; and 6) the participation of the organizations.

KEYWORDS: POLICY / PRODUCTION OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS / TRENDS / TEACHER POLICY

บทนำ

การพัฒนาครู คือเงื่อนไขสำคัญของการพัฒนาการศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “คุณภาพของระบบการศึกษาไม่สามารถสูงกว่าคุณภาพของครู” (Barber, 2007) ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับคุณภาพการศึกษา อาทิ ประเทศฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ และจีน ต่างก็มีความคิดเห็นตรงกันว่า ประเทศจะไม่สามารถพัฒนาได้เลยหากประชาชนไม่ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูเป็นลำดับแรก เพราะมีความเชื่อว่าตัวแปรที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก็คือคุณภาพของครู สอดคล้องกับ การศึกษาของ ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และ คณะ (2554) วิทยากร เชียงกูล (2553) และสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ., 2553) ที่พบว่า ครูที่สอนอย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่สูงขึ้น และได้ให้ความสำคัญครูกับการพัฒนาครูอย่างจริงจัง โดยเล็งเห็นว่าครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะทำให้

การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างคุณภาพประชากรของประเทศได้ตามความมุ่งหวัง

ประเทศไทยระบุว่าปัญหาคุณภาพการศึกษาตกต่ำมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนครู ทั้งในภาพรวมและในรายสาขาวิชา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือภาษาอังกฤษ ทั้งที่ข้อมูลการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการเป็นข้าราชการครู ตำแหน่งครูผู้ช่วย ประจำปี พ.ศ. 2555 แสดงว่า สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) มีความขาดแคลนครูรวมทั้งสิ้น 51,462 อัตรา ใน 39 สาขาวิชาเอก และมีผู้สอบผ่านการคัดเลือกทั้งสิ้น 15,107 คน ในจำนวนนี้ได้รับการขึ้นบัญชีไว้ 9,165 คน โดยได้รับการบรรจุโดยทันที 5,942 คน คิดเป็นร้อยละ 39.33 ของผู้สอบผ่านการคัดเลือกทั้งหมด ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลจำนวนผู้ที่ผ่านการสอบแข่งขันเพื่อบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการตำแหน่งครูผู้ช่วย ประจำปี พ.ศ. 2555 ในสาขาวิชาขาดแคลน

	ภาษาไทย	ภาษาอังกฤษ	คณิตศาสตร์	วิทยาศาสตร์	ชีววิทยา	ฟิสิกส์	เคมี	รวม
	ทั่วประเทศ							
ขึ้นบัญชี	986	2,265	181	1,563	603	41	303	5,942
บรรจุ	171	199	118	50	33	34	40	645
ร้อยละที่บรรจุ	17.34	8.78	65.19	3.20	5.47	82.93	13.20	10.85

หมายเหตุ: ข้อมูลจำนวนผู้ผ่านการสอบแข่งขัน จาก วีระยุทธ มณีโคตร (2555)

ข้อมูลในตาราง 1 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยไม่ได้ขาดแคลนครูรายสาขาวิชาขาดแคลน จากกระบวนการผลิต แต่เป็นการขาดแคลนอัตราครู นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2556 หนังสือพิมพ์สยามรัฐ ได้นำเสนอผลการสอบคัดเลือกเพื่อแต่งตั้งบุคคลเข้ารับราชการครู ตำแหน่งครูผู้ช่วย ว่ามีผู้มาสมัครสอบมากถึง 84,584 คน แต่มีผู้ที่ได้รับการบรรจุเพียง 5,074 คน คิดเป็นร้อยละ 6.05 ของผู้มีสิทธิ์สอบทั้งหมด (“ครูผู้ช่วย ปี 56 สมัครสอบ 8.4 หมื่น ผ่าน 5,074 คน”, 2556)

ข้อมูลเหล่านี้แสดงให้เห็นชัดเจนว่า ยังมีครูในสาขาวิชาที่ขาดแคลนจำนวนมากที่สอบผ่านเกณฑ์การคัดเลือกแล้ว แต่ยังไม่ได้รับการบรรจุ ดังนั้นปัญหาการขาดแคลนครู จึงอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา แต่ปัญหาที่แท้จริงเป็นเรื่องของสมรรถนะของครูที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนหรือไม่ และการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับการผลิตครูควรจะดำเนินการไปในทิศทางใดจึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด ดังที่ พงุทธิ

ศิริบรรณพิทักษ์ และ คณะ (2549) และ Atagi (2002) ได้ชี้ว่า วิกฤตที่จะเป็นปัญหาต่อไปในอนาคตและจะต้องเร่งแก้ปัญหาคือการขาดครู โดยจะต้องดูว่าขาดแคลนครูในสาขาวิชาใดบ้าง ต้องดูความต้องการครูที่แท้จริงประกอบด้วยว่าโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา ต้องการครูในสาขาใด ไม่ใช่มหาวิทยาลัยมีครูอาจารย์ในสาขาใดก็เปิดสอนในสาขานั้น โดยมีคำนึงถึงสภาพความต้องการที่แท้จริง ทำให้มีบัณฑิตครูบางสาขามากเกินไปและตกงาน จนมีคำกล่าววาระบบการศึกษาไทยขยายตัวในเชิงปริมาณได้อย่างน่าประทับใจ แต่ก็ยังมีปัญหา ร้ายแรงในเชิงคุณภาพในหลายด้านด้วยกัน และด้านหนึ่งนั่นก็คือ คุณภาพของครู

ในขณะที่เราพยายามแก้ปัญหาเกี่ยวกับความขาดแคลนครูในเชิงปริมาณ ประเทศต่าง ๆ ก็มุ่งไปที่การพัฒนาคุณภาพครู เพราะเห็นพ้องกันว่าคุณภาพของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ประเทศอเมริกาได้กำหนดสาระเกี่ยวกับสมรรถนะของครูไว้ในกฎหมายสำคัญคือ No Child Left Behind Act 2001 มีการกำหนดนิยามศัพท์ของคำว่า ครูคุณภาพสูง และให้ทุกรัฐได้นำไปประยุกต์ใช้ในการผลิตครูและการพัฒนาครู ส่วนในด้านการสรรหาครูก็ให้มีการทดสอบความรู้และทักษะของผู้ที่จะเป็นครูในอนาคตมากกว่าอย่างอื่น อนุญาตให้ครูใหญ่จ้างครูตามที่ตนเองต้องการ แล้วให้เน้นอย่างหนักหน่วงที่ผลลัพธ์ว่านักเรียนได้เรียนอะไรบ้างแล้ว โดยเห็นว่าวิธีนี้น่าจะได้อุปทานของครูมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

เบลลินกา และ แบรินต์ (2554) ระบุว่า ประเทศสิงคโปร์ได้สร้างกรอบวิสัยทัศน์เพื่อเตรียมประเทศให้พร้อมเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ภายใต้กรอบความคิดและวิสัยทัศน์เพื่อประเทศชาติโดยรวมที่ว่า “โรงเรียนนักคิด ประเทศแห่งการเรียนรู้” วิสัยทัศน์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชาตินี้ถูกฝังลึกอยู่ในปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนในสิงคโปร์ทุกแห่ง มีรากฐานมาจากกรอบความคิดในการเปลี่ยนแปลงสิงคโปร์ให้สมบูรณ์ โดยโรงเรียนในสิงคโปร์ จะได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของแผนปฏิรูประดับชาติ

ประเทศจีนซึ่งมีประชากรราว 1,300 ล้านคน ให้ความสนใจในการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง โดย หลี่ หลานซิง (2552) ได้แสดงวิสัยทัศน์ว่า ผู้นำที่ละเลยการศึกษา ย่อมขาดวิสัยทัศน์และวุฒิภาวะ และย่อมขาดคุณสมบัติที่จะนำการขับเคลื่อนจีนไปสู่ความทันสมัย เราจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะส่งเสริมการศึกษาแม้ว่าจะทำให้ภารกิจอื่นช้าลง และไม่ว่าจะ

ยากจนแค่ไหน ก็ยังคงต้องให้ความสำคัญสูงสุดกับการพัฒนาการศึกษา ความหวังของการฟื้นฟูชาติขึ้นอยู่กับการศึกษาซึ่งต้องอาศัยครู วิธีที่ดีที่สุดคือจะต้องยกย่องครู ปัญหาครูจะต้องได้รับการแก้ไขไม่ว่าจะยากลำบากเพียงใด กฎหมายครูถือเป็นรากฐานทางกฎหมายที่จะยกระดับคุณภาพของครู การวางรากฐานเพื่อการพัฒนาครูครั้งนี้ให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นแก่การศึกษาภาคบังคับ 9 ปี ด้วยทฤษฎีแรงงานในฐานะเป็นปัจจัยการผลิตระบุไว้ว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษา จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตจากแรงงานได้ถึงร้อยละ 43 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาการศึกษาให้พลเมืองทั้งชาติ ย่อมเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

ประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเริ่มต้นที่การปฏิรูปครู เพื่อให้ได้ครูคุณภาพสูง มาปฏิบัติงาน (Strain, 2007) นอกจากนี้ American federation of teachers ได้ให้ความหมาย “ครูคุณภาพสูง” ว่าหมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี ซึ่งประกอบไปด้วยคุณลักษณะสำคัญคือ

- 1) มีการศึกษาขั้นต่ำในระดับปริญญาตรีที่มีองค์ประกอบของรายวิชาที่เกี่ยวกับวิชาชีพครู
- 2) ผ่านการทดสอบความรู้และทักษะการสอนในรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การอ่าน การเขียน และความรู้พื้นฐานในทุกรายวิชาที่จะต้องสอนตามหลักสูตรระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แล้วแต่กรณี
- 3) ผ่านการฝึกประสบการณ์การสอนที่มีคุณภาพสูง
- 4) ได้รับใบรับรองวิชาชีพครูแบบเต็มรูปแบบจากรัฐ และ
- 5) สามารถแสดงสมรรถนะ 3 ประการ คือ (1) คุณภาพการเรียนรู้ หมายถึง ความรู้ขั้นสูงในรายวิชาที่จะทำการสอน (2) ทักษะการสอนสูงในรายวิชาที่จะสอน หมายถึง ทักษะการวางแผนการสอน เทคนิคการสอน กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ ทักษะในการวัดและประเมินผล และกลยุทธ์ในการให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน และ (3) ความเป็นวิชาชีพขั้นสูง หมายถึง การเป็นผู้มีความรู้สูง มีมาตรฐานในการปฏิบัติงานสูง มีการพัฒนาความรู้และทักษะทางวิชาชีพให้มีความเชี่ยวชาญและทันสมัยอยู่เสมอ (Glatthorn, Jones, & Bullock, 2006) ดังนั้น การจะได้มาซึ่งครูคุณภาพสูง จึงจำเป็นต้องระบุดูคุณสมบัติที่พึงประสงค์ของครูให้ชัดเจน สามารถวัดและประเมินคุณค่าได้ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งอาจจะเป็นไปในรูปของ มติ กฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับ เพื่อให้เกิดการนำไปปฏิบัติได้อย่างสอดคล้องกันในทุกๆระดับ

Barber (2007) ได้วิจัยเพื่อหาคำอธิบายว่า ทำไมนักเรียนบางประเทศ เช่น ประเทศฟินแลนด์จึงมีผลการทดสอบ PISA ได้ดีกว่าประเทศอื่น ๆ และได้ข้อสรุปว่ามี 3 ปัจจัยที่สำคัญ คือ (1) การที่ฟินแลนด์มีครูที่มีคุณภาพสูง สำหรับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วประเทศ (2) มีการฝึกอบรมครูที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง (3) มีการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีที่สุดแก่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน พัฒนานักเรียนที่เรียนช้าให้มีคุณภาพสูงใกล้เคียงกันให้มากที่สุด และเมื่อเจาะลึกลงไปในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ก็พบว่าครูของประเทศฟินแลนด์นั้นแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มครูประจำชั้น และกลุ่มครูประจำวิชา โดยครูประจำชั้นส่วนใหญ่จะปฏิบัติหน้าที่ในระดับประถมศึกษา และครูประจำวิชาจะปฏิบัติหน้าที่ในระดับมัธยมศึกษาและระดับการศึกษาอื่น ๆ ที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา นอกจากนี้ครูทั้งสองกลุ่มยังผ่านระบบการผลิตครูที่แตกต่างกันด้วย

เมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรการผลิตครูของไทยพบว่า มีความหลากหลายในสาขาวิชาเอก แต่ยังไม่สามารถตอบโจทย์เรื่องความสอดคล้องระหว่างคุณวุฒิของครูกับระดับชั้นที่ครูจะไปทำการสอน ดังนั้นการผลิตครูจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้สามารถผลิตครูได้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนในแต่ละระดับการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ ดัลลัส ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบว่า นักเรียนที่ได้เรียนกับครูที่สอนเก่ง 3 คนติดต่อกัน จะมีผลการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่ง 3 คนติดต่อกันถึง 49 เปอร์เซ็นต์ และนักเรียนประถมศึกษาที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งติดต่อกันหลายปีจะมีความล่าช้าทางการศึกษาอย่างที่ไม่สามารถจะหวนกลับคืนมาได้ (Barber, 2007)

ดังนั้น หากยังคงปล่อยให้การผลิตครูของประเทศไทยเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง โดยไม่คำนึงถึงสภาพความจำเป็นและความต้องการครูที่แท้จริงของโรงเรียน ก็จะเข้าข่ายที่ว่า การปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผ่านมาทุกคนได้ประโยชน์หมดยกเว้นเด็ก (ภาวิศ ทองโรจน์, 2551) การจัดการศึกษาเป็นกิจกรรมประเภทต่อเนื่องที่ไม่มีวันจบและจะส่งผลกระทบต่อถึงกันตลอดเส้นทาง ดังนั้นหากนโยบายการศึกษาไม่สามารถนำไปสู่การต่อยอดซึ่งกันและกัน ก็ย่อมจะนำมาซึ่งความเสียหายเป็นอย่างมาก และเมื่อเกิดความเสียหายขึ้น ก็จะเป็นการยากเป็นอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหา ซึ่งเป็นลักษณะที่กำลังเกิดขึ้นกับระบบการศึกษาของประเทศไทย การที่ผลการสอบในระดับนานาชาติและระดับชาติ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในภาพรวม

มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตกต่ำ ก็อาจจะมาจากสาเหตุที่ว่านักเรียนมีพื้นฐานความรู้ทางการเรียนในรายวิชาที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะทักษะทางด้าน การอ่าน การเขียนและการคิดคำนวณต่ำมาแล้วตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จึงทำให้นักเรียนเหล่านั้นไม่สามารถต่อยอดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาที่สูงขึ้นได้ จึงกล่าวได้ว่าการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นพื้นฐานจริง ๆ หากต้องการจะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาดังกล่าวของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผู้บริหารการศึกษาระดับต่าง ๆ ต้องตระหนักถึงนโยบายที่มีทิศทางเฉพาะต่อการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตครูที่เหมาะสมกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ซึ่งจะเป็นการหาทางออกให้กับวิกฤตทางการศึกษาของประเทศในระดับฐานรากได้ และจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับนานาชาติ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเชิงนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาของประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาในระดับโลก
2. เพื่อศึกษาแนวโน้มของนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยอนาคต (Future research) โดยใช้เทคนิค Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) โดยการอาศัยบรรทัดฐานทางสังคม(Normative forecasting) และการสำรวจ (Exploratory forecasting) ซึ่งวิธีการทำนายแบบ Normative forecasting นั้นจะยึดบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม คือ มีการเปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วม และใช้เพื่อตอบคำถามว่า อะไรคืออนาคตที่ต้องการ ส่วนวิธีการทำนายโดยอาศัยการสำรวจ (Exploratory forecasting) นั้นจะใช้เพื่อตอบคำถามที่ว่า อะไรคืออนาคตที่เป็นไปได้ ไซที่เราต้องการหรือไม่ (Textor, 1990) โดยมี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การระบุประเด็นนโยบายที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตครูเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาของประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary research) และใช้การวิเคราะห์

เชิงเนื้อหา (Content analysis) นำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยในขั้นต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 คาดการณ์แนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาที่พึงประสงค์ จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Experts) โดยใช้การวิจัยอนาคตแบบ Ethnographic Delphi Futures Research (EDFR) เก็บรวบรวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม จำนวน 50 คน คือ (1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย จำนวน 10 คน จากหน่วยงานนโยบาย คือ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา และนักการศึกษาภาคเอกชน (2) กลุ่มผู้ใช้ครูประถมศึกษา จำนวน 20 คน คือ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา และ (3) กลุ่มผู้ผลิตครู จำนวน 20 คน คือ ผู้บริหารและคณาจารย์ในสถาบันผลิตครู ดำเนินการวิจัยโดยใช้เทคนิค EDFR ทำการสัมภาษณ์ 2 รอบ ดังนี้

รอบที่ 1 การสัมภาษณ์เพื่อหาแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาที่พึงประสงค์ เป็นการสัมภาษณ์เพื่อหาภาพอนาคตที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด ทั้งนี้โดยให้ผู้เชี่ยวชาญคิดในหลายแง่มุม ซึ่งเป็นการมองในแง่บวกก่อน แล้วจึงพิจารณาในแง่ลบ และความเป็นไปได้มากที่สุด (จุมพล พูลภัทรชีวิน, 2540) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในขั้นตอนนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ชนิดกึ่งมีโครงสร้าง (Semi-structure interview) และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่และค่าร้อยละ

รอบที่ 2 การใช้แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert scale) ที่สร้างจากการสังเคราะห์ความคิดเห็นและจากเทคนิคการสรุปสะสม (Cumulative summarization technique) ของผู้เชี่ยวชาญในรอบแรกของการสัมภาษณ์ เพื่อทำการจำแนกข้อมูลหาฉันทมติ (Consensus ซึ่งจุมพล พูลภัทรชีวิน (2540) ได้อธิบายว่า ในการทำ EDFR รอบที่ 2 หรือ รอบ 3 นี้ ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะได้รับรู้ข้อมูลป้อนกลับเชิงสถิติ (Statistical feedbacks) เป็นของกลุ่มโดยส่วนรวม โดยหาค่าร้อยละ ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของกลุ่ม ผนวกด้วยคำตอบเดิมของตนเอง แล้วขอให้ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนพิจารณาตอบใหม่ จำนวนรอบของการทำวิจัย EDFR

ขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย งบประมาณ เวลา และกำลังคนของการวิจัย ซึ่งในการวิจัยนี้ดำเนินการสัมภาษณ์เพียง 2 รอบ เนื่องจากได้ความคิดเห็นที่เป็นเอกลักษณ์ของแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษา โดยพิจารณาจากค่ามัธยฐานที่อยู่ในช่วง 4.50–5.00 ซึ่งแสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นเป็นไปได้มากที่สุด ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่มีค่าไม่เกิน 1.5 ซึ่งแสดงว่า ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน และค่าร้อยละที่มีค่าตั้งแต่ร้อยละ 85 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า ข้อความนั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าเป็นแนวโน้มที่พึงประสงค์

ขั้นตอนที่ 3 นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเป็นไปได้และสอดคล้องกันมากที่สุด มาสรุปและเรียบเรียงเป็นแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษา

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเชิงนโยบายการผลิตครูของประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดการศึกษาในระดับโลก

ผลจากการวิจัยเอกสาร (Documentary research) เกี่ยวกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก พบว่า ประเทศที่ทำการศึกษาซึ่งได้แก่ ประเทศฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ จีน ได้มีการกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการผลิตครูประถมศึกษา สรุปได้ 6 ด้าน ดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการกำหนดนโยบายการผลิตครู

ประเทศที่ศึกษาส่วนใหญ่ มีการกำหนดและกำกับนโยบายด้านการผลิตครู โดยรัฐบาลกลาง มีเพียง 3 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ และสวิสเซอร์แลนด์ ที่มีการกระจายอำนาจให้ส่วนภูมิภาค แต่อย่างไรก็ดี ประเทศอเมริกาและประเทศอังกฤษ ก็ยังเป็นผู้กำหนดมาตรฐานกลางในเรื่องต่าง ๆ เพื่อให้ส่วนภูมิภาค นำไปใช้ประกอบการกำหนดนโยบายของตนเอง การกำหนดนโยบายด้านนี้ทุกประเทศจะมีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพครูหลายระดับตามความต้องการของผู้ใช้ครูและส่งเสริมให้ภูมิภาคดำเนินการได้เองตามมาตรฐานที่กำหนด โดยประเทศสิงคโปร์ จีน และญี่ปุ่น จะมีความเข้มงวดมากในการบังคับใช้กฎหมายครู

1.2 ด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนครู

ประเทศฟินแลนด์ ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และ สิงคโปร์ มีกระบวนการในการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนที่มีความเข้มข้นมาก แต่อย่างไรก็ดี ทุกประเทศที่ทำการศึกษามีการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนครูด้วยวิธีการสอบ โดยในการสอบคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนครู ประเทศสหรัฐอเมริกา เน้นการวัดสมรรถนะด้านการอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ ส่วนประเทศสวิสเซอร์แลนด์ เน้นเรื่องของภาษา

1.3 ด้านหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษา

ทุกประเทศที่ทำการศึกษามีหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษาเป็นการเฉพาะ โดยให้ความสำคัญเป็นอย่างมากกับสมรรถนะของครูประถมศึกษาที่จะต้องทำการสอนได้ ทุกสาระวิชาที่นักเรียนประถมศึกษาจะต้องเรียน ครูประถมศึกษาจะต้องมีทักษะสูงทางด้าน การอ่าน การเขียน และการคิดคำนวณ เน้นการสร้างสมรรถนะด้านการสอน ที่ใช้กระบวนการ จัดการเรียนรู้มากกว่าการสอน และครูต้องเข้าสู่ชุมชนการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์และช่วยเหลือด้านการจัดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน สำหรับประเทศฟินแลนด์ เรียกหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษาว่า หลักสูตรครูประจำชั้น โดยครูประถมศึกษาจะต้อง ทำการสอนได้ตั้งแต่ 4 รายวิชาขึ้นไป ส่วนประเทศสหรัฐอเมริกา จะเน้นมากเรื่องจิตวิทยาคลินิก และจิตวิทยาเด็กพิเศษ สำหรับประเทศสวิสเซอร์แลนด์ หลักสูตรการผลิตครูมุ่งเน้นพัฒนาทักษะ ด้านการสอนที่ใช้หลักการบูรณาการ และการเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ นักศึกษา ครูประถมศึกษาของประเทศสวิสเซอร์แลนด์จะต้องรับผิดชอบตนเองในการไปลงทะเบียนเรียน ภาษา 1 ภาษาจาก 3 ภาษาที่กำหนด คือ อังกฤษ เยอรมัน และฝรั่งเศส ในสถาบันที่มีเจ้าของ ภาษาเป็นผู้สอน

1.4 ด้านการฝึกและการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (การฝึกสอน)

ทุกประเทศที่ศึกษา ให้ความสำคัญกับการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูอย่างเข้มข้น ทุกประเทศ โดยมีการกำหนดระยะเวลา หรือการจัดช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูที่แตกต่างกัน โดยเริ่มตั้งแต่ 12 สัปดาห์ จนถึง 3 ปี หลายประเทศมีกระบวนการฝึกสอน ในทุกภาคเรียน มีการกำหนดให้นักศึกษาต้องไปฝึกสอนในห้องเรียนเด็กพิเศษ ในการประเมิน

ผลการฝึกสอน พบว่า ให้ความสำคัญกับการประเมินผลผ่านการฝึกสอนอย่างเข้มข้น มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการผ่านการฝึกสอนไว้สูง มีการประเมินโดยคณะกรรมการร่วมระหว่างคณะกรรมการทั้งจากภายในและภายนอกโรงเรียน สำหรับประเทศฟินแลนด์และสวิสเซอร์แลนด์ นักศึกษาครูต้องทำวิทยานิพนธ์ ที่เป็นผลมาจากการฝึกสอนด้วย นอกจากนี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานคุณสมบัติของโรงเรียนและครูที่เลี้ยง เหมือนกับประเทศไทย แต่กระบวนการคัดกรองจะดำเนินการโดยให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างเข้มข้น และโรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกสอนก็จะร่วมดำเนินการในลักษณะโรงเรียนเครือข่ายอย่างจริงจัง

1.5 ด้านการให้ใบรับรองเพื่อประกอบวิชาชีพครู

ในแต่ละประเทศให้ความสำคัญกับการให้ใบรับรองประกอบวิชาชีพครูมาก โดยประเทศอเมริกาใช้การทดสอบเพื่อวัดทักษะทางด้าน การอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ และความรู้ในระดับขั้นที่จะไปทำการสอน จิตวิทยาคลินิกและเด็กพิเศษ ประเทศอังกฤษใช้การทดสอบเพื่อการจบการศึกษาของสถาบันผู้ผลิตครูเป็นการทดสอบเพื่อการให้ใบรับรองประกอบวิชาชีพครู สำหรับระยะเวลาในการรับรองนั้นแต่ละประเทศมีขั้นตอนและวิธีการที่แตกต่างกัน ทุกประเทศที่ศึกษามีการให้ใบรับรองประกอบวิชาชีพครูทั้งสิ้น ยกเว้นประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ที่ไม่มีการให้ใบรับรองประกอบวิชาชีพ โดยการเข้าสู่วิชาชีพครูนั้นใช้คุณวุฒิที่จบการศึกษาเป็นการรับรอง ทั้งนี้ ผู้ที่จะเข้าสู่วิชาชีพครูประถมศึกษาได้ต้องมีใบรับรองการจบการศึกษาวิชาชีพครูประถมศึกษาเท่านั้น

1.6 ด้านการเข้าสู่วิชาชีพครูประถมศึกษา

ทุกประเทศใช้การสอบคัดเลือกเพื่อบรรจุเข้าเป็นครูระดับประถมศึกษา ส่วนใหญ่จะกำหนดเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญจากความรู้ในรายวิชาที่จะไปทำการสอนและรายวิชาชีพครู ต้องมีใบรับรองคุณวุฒิและ/หรือใบรับรองการประกอบวิชาชีพครู และต้องผ่านการสอบคัดเลือก โดยประเทศเกาหลีใต้ จะมีกระบวนการสอบคัดเลือกที่เข้มข้นมากที่สุด รองลงมาเป็นประเทศญี่ปุ่น และสิงคโปร์ โดยประเทศสิงคโปร์มีการทดสอบทักษะภาษาอังกฤษ การสาธิตการสอน และทดสอบเจตคติจากการสัมภาษณ์

2. แนวโน้มของนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน

การสัมภาษณ์และสอบถามผู้เชี่ยวชาญ 3 กลุ่ม จำนวน 50 คน 2 รอบ แล้วนำข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีความเป็นไปได้ และสอดคล้องกันมากที่สุด มาสรุปและเรียบเรียงเป็นแนวโน้มนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาของประเทศไทยที่เป็นไปได้ 6 แนวโน้ม ดังนี้

2.1 แนวโน้มนโยบายด้านการคัดเลือกคนเข้าเรียนครู ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 กลุ่ม มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า รัฐควรกำหนดนโยบายในการผลิตครูประถมศึกษาเป็นการเฉพาะ โดยเห็นว่าองค์กรผลิตครู องค์กรที่สรรหาครูประถมศึกษา องค์กรที่เป็นผู้ใช้ครู ประถมศึกษา และองค์กรที่กำกับมาตรฐานการผลิตและการใช้ครู ต้องร่วมมือกันกำหนดแผนแม่บทการผลิตและการใช้ครูประถมศึกษา ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อให้การผลิตมีความสอดคล้องกับความต้องการใช้ครูอย่างแท้จริง ควรต้องร่วมกันกำหนดหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนที่แยกระดับการศึกษาที่จะไปทำการสอนเมื่อเรียนจบแล้ว เพื่อให้แน่ใจว่าจะได้ครูที่มีใจรักในการเป็นครูระดับประถมศึกษา และมีคุณภาพเริ่มต้นสูง

2.2 แนวโน้มนโยบายด้านหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า ควรกำหนดนโยบายให้สถาบันผลิตครู ควรทบทวนและพัฒนาหลักสูตรการผลิตครูให้สามารถรองรับตลาดการใช้ครูประถมศึกษาได้อย่างจริงจัง และควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายมากขึ้น เช่น หลักสูตรครูประจำชั้น หลักสูตรสาขาวิชาสำหรับครูประถมศึกษา เป็นต้น และควรมีการกำหนดสมรรถนะหรือคุณลักษณะสำคัญที่ครูประถมศึกษาต้องมีเพื่อใช้เป็นมาตรฐานกลางในการผลิตครูร่วมกัน

นอกจากนี้ รัฐควรมีการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการติดตามกำกับคุณภาพและมาตรฐานการผลิตครู ทั้งในด้านความเชี่ยวชาญของคณาจารย์ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลการเรียน เพื่อให้แน่ใจได้ว่าทุกหลักสูตรมีมาตรฐานสูง

2.3 แนวโน้มนโยบายด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัย พบว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญและสัมพันธ์กับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในอนาคต ดังนั้น เพื่อเป็นการแน่ใจว่า ครูประถมศึกษาที่ผลิตจะเป็นครูที่มีคุณภาพสูงในอนาคต รัฐควรกำหนดให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นนโยบายที่สถาบันผู้ผลิต

ครู โรงเรียนที่เป็นหน่วยฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และองค์กรที่ให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ต้องมีอำนาจ บทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบร่วมกัน โดยทุกองค์กรที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกัน กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขแห่งความสำเร็จในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูร่วมกัน และถือว่าเป็นภารกิจหนึ่งในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยต้องมีมาตรการกำกับด้าน ความรับผิดชอบต่อคุณภาพของผลผลิตร่วมกันอย่างจริงจัง

นอกจากนี้ ควรทบทวนกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพใหม่ โดยมีการจัดลำดับ ช่วงเวลาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ที่มีความสัมพันธ์กับทฤษฎีหรือหลักการในรายวิชา ที่เรียนในแต่ละช่วง เพื่อให้นักศึกษาได้นำความรู้ทางทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนจริงเป็น ระยะ ควรเน้นให้มีการฝึกปฏิบัติด้านการให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่เป็นเด็กพิเศษ หรือผู้ที่มีปัญหายุ่งยาก เพื่อเป็นการเตรียมนักศึกษาครูทุกคนให้มีประสบการณ์ในการไปปฏิบัติงาน ในสถานการณ์จริงได้ในทันที ทั้งนี้ต้องมีความสัมพันธ์กับครูพี่เลี้ยงที่ต้องมีความเชี่ยวชาญที่ สอดคล้องกับสาระที่นักศึกษาไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้วย

ในด้านการประเมินผลผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ควรต้องร่วมกันกำหนด มาตรฐานการให้คะแนนที่ทำให้แน่ใจว่า เป็นการประเมินผลผ่านเพื่อให้ได้ครูที่มีสมรรถนะสูง เข้าสู่ระบบ และจำแนกครูที่มีสมรรถนะไม่เหมาะสมออกจากระบบ โดยผู้ที่ไม่สามารถผ่านเข้าสู่ระบบ สถาบันผลิตครูจะต้องจัดทำหลักสูตรทางเลือกรองรับไว้ด้วย

2.4 แนวโน้มนโยบายด้านมาตรฐานของสถาบันผลิตครู ผลการวิจัยพบว่า เพื่อเป็นการประกันความล้มเหลวจากกระบวนการผลิต จึงควรกำหนดมาตรการด้าน ความรับผิดชอบแก่สถาบันผู้ผลิตครู โดยสถาบันผลิตครูจะต้องควบคุมมาตรฐานของสถาบัน ในทุกด้าน ให้เป็นไปตามมาตรฐานกลางที่รัฐกำหนด โดยรัฐต้องกำหนดมาตรการในการติดตาม กำกับเพื่อประเมินคุณภาพของสถาบันผู้ผลิตให้ครอบคลุมทุกแห่ง อย่างต่อเนื่อง ทันต่อเวลา โดยการประเมินคุณภาพสถาบันผลิตครูนี้ต้องครอบคลุมไปถึงการประเมินคุณภาพของผลผลิต ของสถาบันผลิตครูด้วย

2.5 แนวโน้มนโยบายด้านการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู ผลการวิจัย พบว่า ควรต้องมีการกำหนดนโยบายให้องค์กรที่ทำหน้าที่ในการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู พัฒนามาตรฐานการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เช่น มีการทดสอบที่สร้างความมั่นใจ

แก่สังคมได้ว่า ผู้ที่ได้รับใบประกอบวิชาชีพครู เป็นผู้ที่มีคุณสมบัติและมีคุณภาพที่เหมาะสมที่จะเป็นครูได้จริง และสามารถระบุได้ว่าจะสามารถไปทำการสอนได้ในระดับการศึกษาใดรวมถึงการกำหนดหลักเกณฑ์ด้านระยะเวลาที่รับรอง กระบวนการต่อใบอนุญาตหรือเปลี่ยนแปลงระดับการรับรองที่สูงขึ้น และการยกเลิกใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ให้มีมาตรฐานที่สูงขึ้น

2.6 แนวโน้มนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า จำเป็นต้องปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการให้มีความสัมพันธ์สอดคล้องกันเป็นวงจรคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรผู้ใช้ครูและองค์กรผู้ผลิตครู จำเป็นต้องกำหนดคุณลักษณะและสมรรถนะของครูประถมศึกษาหรือครูประจำชั้น เพื่อที่จะใช้เป็นมาตรฐานกลางในการคัดเลือกและผลิตครูประถมศึกษาและใช้ในการสรรหาครูประถมศึกษา ในขณะที่โรงเรียนประถมศึกษาจะต้องจัดครูให้เข้าสอนให้สอดคล้องกับสมรรถนะของครูที่ผลิต ส่วนองค์กรผู้สรรหาครูประถมศึกษาควรตระหนักว่าหลักเกณฑ์การสรรหาครูแต่ละระดับการศึกษาต้องมีความแตกต่างกันเพราะสมรรถนะของครูแต่ละระดับมีความแตกต่างกัน

นอกจากนี้ รัฐควรต้องพิจารณาพัฒนากฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ที่มีความขัดแย้งกันระหว่างองค์กร ให้มีความร้อยรัดและเกิดการขับเคลื่อนไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งต้องมีความจริงจังในการประเมินผลการปฏิบัติตามนโยบายทั้งระบบ และส่งผลย้อนกลับให้แต่ละองค์กรเพื่อพัฒนาในส่วนภารกิจของตนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่นโยบายได้กำหนดไว้สำหรับด้านการเข้าสู่วิชาชีพครูประถมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า หากการคัดเลือกผู้เข้าเรียนครูและการผลิตครูมีคุณภาพมาตรฐานตรงตามข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและสมรรถนะของครูประถมศึกษาและการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครูมีคุณภาพสูงสามารถชี้วัดได้ว่าผู้ที่ได้รับใบอนุญาตควรจะต้องไปทำการสอนได้ในระดับใดแล้ว การสรรหาครูประถมศึกษา ก็น่าจะสามารดดำเนินการได้ง่ายขึ้น เพียงแต่ต้องมีการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือต่าง ๆ ที่จะใช้ในการคัดเลือกให้มีประสิทธิภาพสูง ที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าจะสามารถสรรหาครูที่มีคุณภาพสูงให้กับโรงเรียนประถมศึกษาได้อย่างแท้จริง

อย่างไรก็ดี ผลการวิจัย พบว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการผลิตครูประถมศึกษาที่เหมาะสมกับโรงเรียนประถมศึกษา จะเป็นความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติด้วย เนื่องจากการศึกษาในระดับประถมศึกษา ถือเป็นการศึกษาเพื่อการวางรากฐานการศึกษาในขั้นต่อ ๆ ไปอย่างแท้จริง

อภิปรายผล

1. บทเรียนจากนโยบายการผลิตครูของประเทศที่ประสบความสำเร็จในระดับโลก

การวิจัยเอกสารของประเทศต่าง ๆ ที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก พบว่าการกำหนดนโยบายการผลิตครู มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สำหรับการปฏิรูปการศึกษาที่ประสบผลสำเร็จ ดังที่ เจอราลด์ ดี โกรว์พ (2555) กล่าวว่า มีปัจจัย 4 อย่างที่ส่งผลสำคัญว่าเราจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ได้แก่ คุณภาพการศึกษา แนวคิดหรือทัศนคติของผู้ร่วมการเปลี่ยนแปลง ความต่อเนื่องของการมีวิสัยทัศน์ และความ เป็นผู้นำ หากเราดูจากลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไทย 20 กว่าปีมานี้ เป็นผลที่น่าผิดหวัง ดูเหมือนว่าการศึกษาไทยจะติดอยู่ในห้วงเวลาคือสิ่งที่ทำได้ผลดีในอดีต และไม่ยอมทำสิ่งที่ได้ผลดีในอนาคต ส่วนในเรื่องของวิสัยทัศน์ก็ไม่แน่ใจว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานทางการศึกษาของไทย เคยมีวิสัยทัศน์ไว้ว่าประเทศไทยจะเป็นอย่างไรในอนาคต สำหรับประเทศสิงคโปร์ เป็นประเทศหนึ่งที่ผู้นำประเทศมีความแน่วแน่ที่จะใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้างชาติ ดังวิสัยทัศน์เพื่อประเทศชาติโดยรวม คือ โรงเรียนนักคิด ประเทศแห่งการเรียนรู้ วิสัยทัศน์ที่สำคัญนี้ ถูกฝังลึกอยู่ในปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนในสิงคโปร์ทุกแห่ง วิสัยทัศน์นี้เป็นเอกลักษณ์ของชาติที่จุดประกายความหวังให้แก่คนสิงคโปร์ (Bellanca & Brandt, 2011) ส่วนในประเทศจีน อดีตรองนายกรัฐมนตรีจีน ได้แสดงวิสัยทัศน์ถึงการพัฒนาการศึกษาของจีนว่า ผู้นำที่ละเลยการศึกษา ย่อมขาดวิสัยทัศน์และวุฒิภาวะ และขาดคุณสมบัติที่จะนำ การขับเคลื่อนจีนไปสู่ความทันสมัย เราจึงต้องพยายามทุกวิถีทางในการส่งเสริมการศึกษาแม้ว่าจะทำให้ภารกิจอื่นช้าลง และไม่ว่าจะยากจนแค่ไหน ก็ยังคงต้องให้ความสำคัญสูงสุดในการจัดงบประมาณเพื่อการศึกษา ความหวังของการฟื้นฟูชาติขึ้นอยู่กับการศึกษา ซึ่งต้องอาศัยครู (หลี่ หลานชิง, 2552)

ส่วนด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนครู ด้านหลักสูตรการผลิตครูประเภทศึกษา และด้านการฝึกและการประเมินผลการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (การฝึกสอน), และด้านการจบการศึกษาของนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า ทุกประเทศที่ทำการศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบาย มาตรฐาน มาตรการ และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการปฏิบัติงานของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และมีการพัฒนา กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์

เหล่านี้อย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อการทำงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Barber (2007) ที่พบว่า ประสบการณ์ของประเทศที่มีผลการประเมินสูงอยู่ในสิบอันดับแรก สรุปลงได้ถึงปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของระบบโรงเรียน 3 ประการ ดังนี้ (1) การคัดคนที่เหมาะสมเพื่อเป็นครู (2) การพัฒนาให้เป็นผู้สอนที่มีประสิทธิภาพ และ (3) การประกันระบบการจัดการเรียนการสอนที่ดีที่สุดสำหรับนักเรียนทุกคน ซึ่งการได้มาของ 3 ปัจจัยข้างต้น จำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงส่วนต่าง ๆ ของระบบ และออกแบบระบบให้มีลักษณะพื้นฐานที่จำเป็น เช่น มาตรฐานและการประเมินอย่างจริงจัง ความคาดหวัง และเป้าหมายที่ชัดเจน มาตรการสนับสนุนครูและนักเรียนในรูปแบบที่หลากหลาย โดยชี้ว่า แม้บริบททางด้านวัฒนธรรม การเมืองและการปกครอง จะเป็นตัวกำหนดแนวทางการปฏิบัติของผู้บริหาร แต่ปัจจัย 3 ประการข้างต้นสำคัญที่สุดในการพัฒนาผู้เรียน

ด้านการให้ใบรับรองเพื่อประกอบวิชาชีพครู พบว่า แม้จะมีความหลากหลายในวิธีการและหลักเกณฑ์ในการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ แต่ทุกประเทศต่างก็ให้ความสำคัญกับการต้องมีใบรับรองเพื่อประกอบวิชาชีพครู และด้านการเข้าสู่วิชาชีพครูประถมศึกษา สอดคล้องกับประเทศอเมริกาที่ the National Council on Teacher Quality (2012) กำหนดหลักเกณฑ์การยกระดับมาตรฐานการให้ใบรับรองวิชาชีพครู โดยกำหนดให้นักศึกษาระดับประถมศึกษา ต้องผ่านการทดสอบเนื้อหาวิชาที่จะไปทำการสอน เพื่อให้แน่ใจว่ามีองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพในเนื้อหาที่จะไปทำการสอน

ผลจากการวิจัยเอกสารสรุปได้ว่า ประเทศที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาระดับโลก เช่น ประเทศฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา อังกฤษ สวิสเซอร์แลนด์ เนเธอร์แลนด์ ออสเตรเลีย สิงคโปร์ ฮองกง ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน ผู้นำของประเทศให้ความสำคัญอย่างจริงจังในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ หรือมาตรการต่าง ๆ โดยจำแนกเป็นรายระดับการศึกษา และให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา จึงมีการกำหนดให้มีการผลิตครูสำหรับระดับประถมศึกษาเป็นการเฉพาะ ซึ่งนับว่าเป็นการวางรากฐานการศึกษาของประเทศที่มั่นคง จึงส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

2. แนวโน้มการผลิตครูเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนประถมศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ผลการสัมภาษณ์ และจากการสอบถามผู้เชี่ยวชาญ แสดงว่า ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 50 คน สรุปได้ว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หากประเทศไทยต้องการที่จะพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการผลิตครูประถมศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่รัฐควรตระหนักและให้ความสำคัญ และผลจากการวิจัยเอกสารพบว่า นโยบายเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ดังที่ Barber (2007) ได้สรุปไว้ว่า การกำหนดนโยบายที่เหมาะสมชัดเจน มีผลกระทบอย่างมากต่อสถานภาพของวิชาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ที่อธิบายว่า แนวโน้มที่พึงประสงค์และเป็นไปได้คือ รัฐควรมีการกำหนดนโยบายการผลิตครูประถมศึกษาเป็นการเฉพาะ เพราะว่าในปัจจุบัน การผลิตครูของประเทศไทยสำหรับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น สถาบันผู้ผลิตส่วนใหญ่ผลิตครูเป็นรายสาขาวิชาเอก และองค์กรที่ทำการสรรหาครูประถมศึกษาให้กับโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด สพฐ. ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการแบบเดียวกันกับการสรรหาครูให้กับโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นเหตุที่ทำให้ โรงเรียนประถมศึกษาได้ครูที่สอนเก่งวิชาเดียวไปทำหน้าที่สอน 8 สาขาวิชาที่นักเรียนประถมศึกษาจะต้องเรียน สอดคล้องกับ พงษ์ฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ คณะ (2549) และ Atagi (2002) ที่กล่าวไว้ว่า วิกฤตในอนาคตคือ การขาดครู โดยจะต้องดูว่าขาดแคลนครูในสาขาวิชาใดบ้าง ต้องดูความต้องการครูที่แท้จริงประกอบด้วยว่า โรงเรียนประถมศึกษาต้องการครูในสาขาใด ไม่ใช่มหาวิทยาลัยมีครูอาจารย์ในสาขาใดก็เปิดสอนในสาขานั้น โดยไม่คำนึงถึงสภาพความต้องการที่แท้จริง ทำให้บัณฑิตครูบางสาขามีจำนวนมากเกินไป และตกงาน

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า แนวโน้มนโยบายด้านการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนครู ด้านหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษา ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ด้านมาตรฐานของสถาบันผลิตครู ด้านการให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู และด้านการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นแนวโน้มนโยบายที่มีความเป็นไปได้ ที่จะกำหนดเพื่อให้มีลักษณะเฉพาะสำหรับการผลิตครูประถมศึกษา ดังผลการวิจัยของ Barber (2007) พบว่ามีทางเลือกอยู่ 2 ทาง สำหรับการคัดเลือกครูประถมศึกษา ทางเลือกที่ 1 คือ คัดเลือกก่อนที่จะ

เข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู เพื่อให้ได้บุคคลที่มีคุณภาพทางวิชาการสูง และมีแรงจูงใจในการเป็นครูประถมศึกษาเข้าสู่ระบบ ส่วนทางเลือกที่ 2 คือ การคัดเลือกเมื่อจบการศึกษา โดยคัดเลือกผู้สำเร็จการศึกษาที่ดีที่สุดไปเป็นครูประถมศึกษา จากทางเลือกทั้ง 2 แบบ ยังพบอีกว่า เกือบทุกประเทศทั่วโลกนิยมใช้ทางเลือกที่ 2 แต่ประเทศที่ประสบความสำเร็จ จะนิยมใช้ทางเลือกที่ 1 เนื่องจากตามทางเลือกที่ 2 การที่ไม่สามารถจำกัดจำนวนการรับเข้าศึกษาในสถาบันผลิตครู จะส่งผลให้มีนักศึกษาครูมากเกินความต้องการ และกระบวนการคัดเลือกจะไม่เข้มงวด ดังนั้น เมื่อเรียนจบแล้วต้องไปผ่านเกณฑ์การคัดเลือกที่เข้มงวดตามทางเลือกที่ 2 นักศึกษาในกลุ่มนี้จะมีปัญหาในการไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก และเกิดปัญหาการว่างงานตามมา ส่งผลกระทบต่อบริบททางสังคมและเศรษฐกิจ และอาจจะเป็นการบริหารงบประมาณในการลงทุนผลิตแบบสูญเปล่า นอกจากนี้ เมื่อคุณภาพนักศึกษาครูลดลง คุณภาพทางวิชาการในการจัดการเรียนการสอนก็จะลดลงไปด้วย

แนวโน้มด้านหลักสูตรการผลิตครูประถมศึกษา ในประเทศไทยสถาบันผลิตครูไม่สามารถผลิตครูให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมต้องการได้ เพราะกระบวนการเรียนการสอนในการผลิตครูเน้นทฤษฎีมากกว่าเน้นการปฏิบัติจริง จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังในการฝึกสอนระหว่างสถาบันผลิตครูกับโรงเรียนประถมศึกษาที่เป็นหน่วยฝึกสอน ประเทศที่ประสบผลสำเร็จจะกำหนดหลักสูตรการผลิตครูในลักษณะหลักสูตรครูประจำชั้นที่สามารถทำการสอนได้ทุกสาระวิชาที่นักเรียนประถมศึกษาต้องเรียน ซึ่งแนวโน้มนี้สถาบันผลิตครูของไทยเคยทำมาก่อนและน่าจะรื้อฟื้นได้ หากนโยบายชี้ชัดว่าต้องการให้มีหลักสูตรที่เฉพาะสำหรับการผลิตครูประถมศึกษา และยังมีจุดเน้นสำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นว่าจะแนวโน้มที่ควรมีการพัฒนาเพราะมีความเป็นไปได้สูงได้แก่ แนวโน้มด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ในประเด็นการมีส่วนร่วมรับผิดชอบระหว่างองค์กรผู้ผลิตและผู้ใช้ครู ที่ต้องให้ความสำคัญและถือเป็นภาระหน้าที่ เพราะผลสุดท้ายสถาบันผลิตครูก็จะได้ผลผลิตคือบัณฑิตครูที่มีคุณภาพสูง มีทักษะการสอนสูง ในขณะที่โรงเรียนประถมศึกษา ก็จะได้ครูดีที่สอนเก่งป้อนกลับเข้าสู่ระบบ (ดิเรก พรสีมา, 2546)

สำหรับแนวโน้มด้านใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู รัฐจำเป็นต้องให้ความสำคัญ เพราะใบอนุญาตประกอบวิชาชีพจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยตรวจสอบและกำกับคุณภาพของครู ใน

ประเทศสหรัฐอเมริกา โดย the National Council on Teacher Quality (2012) กำหนดหลักเกณฑ์การยกระดับมาตรฐานการให้ใบรับรองวิชาชีพครู โดยกำหนดให้นักศึกษาระดับประถมศึกษา ต้องผ่านการทดสอบเนื้อหาวิชาที่จะไปทำการสอน เพื่อให้แน่ใจว่ามีองค์ความรู้ที่มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอที่จะไปทำการสอน ดังนั้นเพื่อให้กลไกในการผลิตครูประถมศึกษาขับเคลื่อนไปอย่างครบวงจร องค์กรที่เป็นผู้ให้ใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการและหลักเกณฑ์ที่มีความเข้มงวดมากขึ้น กำหนดมาตรฐานให้สูงขึ้น เพื่อให้สังคมแน่ใจได้ว่า ผู้ที่ได้รับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นผู้ที่มีคุณภาพแท้จริง และสามารถจำแนกได้ว่าบุคคลนั้นจะสามารถไปทำการสอนได้ในระดับการศึกษาใด

ผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ถือว่าเป็นการวางรากฐานทางการศึกษาที่สำคัญของนักเรียน ภาวิช ทองโรจน์ (2551) กล่าวว่า การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาทุกคนได้ประโยชน์หมดยกเว้นเด็ก ทุกคนรู้สึกเหมือนกันว่าคุณภาพของการศึกษาไทยไม่ดีขึ้น มีแต่ตกต่ำลงเรื่อย ๆ การจะก้าวออกไปข้างหน้าหรือเข้าศึกษาต่อ ถ้าคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่ดีอย่าได้หวังว่าเราจะประสบความสำเร็จ ดีก็อาคารถ้ำฐานไม่ดีก็สูงขึ้นไปก็จะมีแต่พังลงมาทับคนอยู่อาศัย การจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาจึงถือเป็นนโยบายของการกระทรวงศึกษาธิการที่จะต้องดำเนินการอย่างถูกต้องโดยรีบด่วน สอดคล้องกับ เจอราลด์ ดี โกรว์ฟ (2555, 32) ที่กล่าวว่า “น่าเสียดายที่ประเทศไทยหมดเวลาไปกับการพยายามแบบเริ่ม ๆ หยุด ๆ ในการสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาคุณภาพครู และวิธีการเรียนการสอนทำให้ผลที่ได้รับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น” ดังนั้นการแก้ปัญหาขาดแคลนครู ด้วยการประนีประนอมคุณภาพของตัวครูผู้สอนลง ทำให้ครูบางคนที่ไม่เคยได้รับการฝึกสอนเลย ก็สามารถเป็นครูสอนในชั้นเรียนได้ การเปลี่ยนแปลงโดยมองข้ามแนวทางการปฏิบัติที่ส่งเสริมวิสัยทัศน์ในอดีต อันได้แก่ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ ใ้รับกับวิสัยทัศน์ใหม่ ก็แสดงว่า ล้มเหลวในการลงมือเปลี่ยนแปลงเสียแล้ว การปรับปรุงระบบการศึกษาไทยควรตั้งคำถามว่าเราต้องเริ่มเปลี่ยนที่จุดไหนการพยายามเปลี่ยนโดยไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนจะเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากร ดังนั้นจึงต้องรู้ให้ได้ว่า จุดอ่อนของระบบการศึกษาไทยคืออะไร และต้องมุ่งที่จะขจัดมันทิ้งไป เจอราลด์ ดี โกรว์ฟ (2555, 30) ยกตัวอย่างคำพูดของ Einstein ที่กล่าวว่า “การทำสิ่งเดิมไปเรื่อย ๆ โดยหวังให้ผลลัพธ์ออกมาไม่เหมือนเดิมคือความบ้า และการทำสิ่งเดิมซ้ำ ๆ ทั้ง ๆ ที่จุดมุ่งหมายเปลี่ยนไปแล้ว ก็คือ

การเดินทางออกจากเป้าหมายนั่นเอง”

หากเราเชื่อตรงกันว่าจุดอ่อนของการศึกษาไทย คือคุณภาพของครู และครูคนแรก ๆ ของนักเรียนก็คือ ครูประถมศึกษา ประเทศไทยจึงควรต้องพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเกี่ยวกับการผลิตครูประถมศึกษา โดยนำแนวโน้มนโยบายที่พึงประสงค์เพื่อการผลิตครูประถมศึกษาของประเทศไทย พิจารณาประกอบการกำหนดนโยบายต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการศึกษาเกี่ยวกับการผลิตครูของประเทศไทยมาใช้ในการวิจัยอนาคต เพื่อให้ได้คำตอบสำหรับผู้กำหนดนโยบายและทิศทางการผลิตครูประถมศึกษา

2. ครูระดับปฐมวัยนับเป็นครูคนแรกของนักเรียนอย่างแท้จริง ดังนั้นจึงควรศึกษาความสัมพันธ์หรือปัจจัยของสมรรถนะที่เหมาะสมของครูในระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ครูผู้ช่วย ปี 56 สัมผัสสอบ 8.4 หมื่น ผ่าน 5,074 คน. (8 กรกฎาคม 2556). สยามรัฐออนไลน์.

สืบค้นจาก <http://www.siamrath.co.th>

จุมพล พูลภัทรชีวิน. (2540). การวิจัยอนาคตแบบ EDFR ในแบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เจอราร์ด ดี โกรว์ฟ. การทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างยั่งยืนในประเทศไทย มุมมองจากภายในสู่ภายนอกในเรื่องการสร้างชาติ ภูมิภาควิวัฒน์ และโลกาวิวัฒน์. กรุงเทพฯ: วัชรินทร์ พี.พี.

ดิเรก พรสีมา. (2546). การพัฒนาวิชาชีพครู. สืบค้นจาก <http://www.onec.go.th/Act/627/>

เบลลินกา, เจ. และ แบรินด์, อาร์. (2554). การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. [21st Century Skills: Rethinking How Students Learn] (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิลด์ส.

- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ และ คณะ. (2549). รายงานการวิจัยเรื่องคุณวุฒิของครูและคุณภาพงานครู. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์ และ คณะ. (2554). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาไทยสู่สากล: เปรียบเทียบประเทศจีน เวียดนาม ญี่ปุ่น เกาหลี เยอรมัน ฟินแลนด์ และประเทศไทย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภาวิช ทองโรจน์. (2551, 9 พฤศจิกายน). 10 อากาศที่ต้องผ่าตัดใหญ่การศึกษาไทย: คุณภาพตกต่ำปัญหาโครงสร้างครู. *มติชนรายวัน*, 7.
- วิทยากร เชียงกุล. (2553). สภาวะการศึกษาไทย ปี 2552/2553: จะปฏิรูปการศึกษาให้ได้ผลจริงได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- วีระยุทธ มณีโคตร. (2555). สพฐ.สรุปข้อมูลการเรียกบรรจุครูผู้ช่วยบัญชีปี 55 วันที่ 24 สิงหาคม 2555. สืบค้นจาก <http://kroothaiban.blogspot.com/2012/08/55-24-2555.html>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). รายงานฉบับสังเคราะห์: จากวิกฤตสู่โอกาสสิ่งที่ยังท้าทายการปฏิรูปการศึกษาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา [สกศ.]. (2553). รายงานการวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนานโยบายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- หลี่ หลานชิง. (2552). การศึกษาเพื่อประชากร 1,300 ล้าน. (เนาวรัตน์ แยมแสงสังข์, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: โอกรูป เพรส.

ภาษาอังกฤษ

- Atagi, R. (2002, May). *The thailand educational reform project: School reform policy*. Paper presented at the ADB and ONEC, Bangkok, Kingdom of Thailand.
- Barber, M. (2007). *How the world's best-performing school systems come out on top*. London: McKinsey & Company.

- Bellanca, J., & Brandt, R. (2011). *Comparing frameworks for 21st century skills: Rethinking how students learn*. Bloomington: Solution Tree Press.
- Glatthorn, A. A., Jones, B. K., & Bullock, A. A. (2006). *Developing highly qualified teachers*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Goh, C. B., & Gopinathan, S. (2007). *The development of education in Singapore since 1965*. Washington, D.C.: The World Bank.
- Strain, L. B. (2007). *Documenting characteristics of highly qualified teachers*. Retrieved from <http://forumonpublicpolicy.com/archivesum07/starain.pdf>
- Strain, L. B. (2007). *Documenting characteristics of highly qualified teachers*. Retrieved from <https://eric.ed.gov/?id=EJ1099087>
- Textor, R. (1990). *The middle path for the future of Thailand: Technology in harmony with culture and environment*. Bangkok: Thai Watana Panich.
- The National Council on Teacher Quality. (2012). *2012 State teacher policy yearbook: Improving teacher preparation national summary*. Retrieved from http://www.nctq.org/dmsView/2012_State_Teacher_Policy_Yearbook_Executive_Summary_pdf